

TRÁVENIE VOĽNÉHO ČASU V PROSTREDÍ MLADÝCH VO VEKU 15-19 ROKOV

Analýza kvalitatívneho prieskumu –
hĺbkových rozhovorov
pre Radu mládeže Slovenska

február 2018

OBSAH

DESIGN PRIESKUMU	8
VÝSLEDKY PRIESKUMU	4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1. Definovanie voľného času samotnými mladými ▪ 2. Konkrétne podoby trávenia voľného času ▪ 3. Miesto internetu vo voľnom čase ▪ 4. Rodičia a voľný čas mladých ▪ 5. Ideálny spôsob trávenia voľného času ▪ 6. Predstavy o pomoci miestnej samosprávy a štátu pri trávení voľného času 	<p style="text-align: right;">5</p> <p style="text-align: right;">8</p> <p style="text-align: right;">13</p> <p style="text-align: right;">16</p> <p style="text-align: right;">18</p> <p style="text-align: right;">20</p>
Príloha – anonymizovaný zoznam respondentov	24

Projekt bol financovaný z Programov pre mládež MŠVVaŠ SR - PRIORITY mládežníckej politiky pod výzvou č. PRIORITY/D/3/2017.

DESIGN PRIESKUMU

Metóda prieskumu: INDIVIDUÁLNE HÍBKOVE ROZHOVORY

- **Individuálne hĺbkové rozhovory umožňujú kvalitatívnu analýzu názorov a skúseností respondentov, ako aj ich spontánnych reakcií na tému prieskumu.**
- Výsledky individuálnych hĺbkových rozhovorov nemožno celoplošne alebo regionálne zovšeobecňovať, ani ich kvantifikovať. Podstatné pre každý názor je to, že v rozhovore odznel, až na druhom mieste je pri tejto metóde frekvencia. Účelom takeého prieskumu je nastaviť zrkadlo skúmaným javom a zachytiť čo najširšie spektrum názorov, skúseností či zvyklostí respondentov.

- ❖ Moderátor: anketár - osoba vyškolená RMS, jeden anketár realizoval niekoľko rozhovorov
- ❖ Typ záznamu: audiozáznam, následne prepis rozhovoru
- ❖ Cieľová skupina:
 - mladí ľudia vo veku 15-19 rokov (15 rokov - 4 respondenti; 16 rokov - 2 respondenti; 17 rokov - 2 respondenti; 18 rokov - 8 respondentov; 19 rokov - 4 respondenti);
 - muži aj ženy (12:8);
 - aktuálne študujúci na základnej, strednej alebo vysokej škole (3:15:2);
 - žijúci v mestskom aj vidieckom (11:9) prostredí, z Bratislavského a Žilinského kraja (11:9).
- ❖ Počet respondentov: 20
- ❖ Spôsob výberu respondentov: regrutácia na základe kontaktov anketára
- ❖ Priemerná dĺžka rozhovoru: 60 minút
- ❖ Termín konania rozhovorov: december 2017 – január 2018

VÝSLEDKY PRIESKUMU

1. DEFINOVANIE VOĽNÉHO ČASU SAMOTNÝMI MLADÝMI

Čo to je?

- Najčastejšou definíciou voľného času v rozprávaní mladých je to, že je taký čas, ktorý je v priebehu dňa **vyčlenený len pre nich samých a zároveň čas, kedy robia to, čo oni sami chcú**. Takáto interpretácia voľného času sa objavila približne v polovici uskutočnených rozhovorov.
- Druhou najfrekvencovanejšou interpretáciou voľného času je jeho **definovanie ako opaku povinností – najčastejšie školských; teda ako čas na oddych, záujmy či zábavu**. Toto chápanie voľného času je prítomné v približne polovici uskutočnených rozhovorov.
- Niektorí z respondentov pri definovaní svojho voľného času zdôrazňujú aktivitu, teda opak pasivity či zábavu ako opak nudy.

Dôležité aspekty, súčasti vymedzovania voľného času:

Mladí ľudia uvádzajú viaceré aspekty, ktoré považujú za dôležité pre trávenie svojho voľného času. V ich rozprávaní je prítomná mnohorakosť a zároveň aj kombinácia viacerých aspektov.

- ❖ **baviť sa pri tom** - konkrétne mať radosť až pôžitok, využiť ho naplno, „vypnúť“, „nemyslieť na ťažkosti“ – teda akási podoba **zábavy** (prítomné v polovici definícií). Jednotlivo sa objavila aj podoba takej zábavy, ktorá je zmysluplná, „dáva niečo aj do života“, má zmysel, „nie je to mrhanie časom“ (viď rozprávanie o tréningu psov resp. o tréningu mažoretiek)

- ❖ **tráviť ho podľa vlastných predstáv**, „robiť to, čo ja chcem“ (prítomné v približne tretine definícií vlastného voľného času)
- ❖ **dôležití sú ľudia, s ktorými voľný čas trávim** (prítomné v približne tretine definícií). Konkrétne boli najčastejšie menovaní kamaráti, priateľ/ priateľka, „partia“ – teda vrstovníci.
- ❖ **rozvoj intelektu**, „štúdium toho, čo ma zaujíma“ a **vo voľnom čase to chce ďalej rozvíjať**, „lebo ma to baví“ resp. „chcem sa tomu venovať v budúcnosti“ (konkrétne umenie, programovanie, natáčanie – s kamerou, skladanie hudby). (prítomné v približne štvrtine definícií)
- ❖ **oddych, ničnerobenie, relaxácia fyzických aj duševných síl**. Jeho súčasťou sú vyjadrenia „nebyť vyrušovaný“, „len tak ležať“, „oddychovať“, „žiadny stres“, „klúd“. (prítomné v približne štvrtine definícií).

Jednotlivo sa v rozprávaniach ďalej objavilo:

- potreba, nevyhnutnosť „premôcť“ vlastnú lenivosť,
- naplánovať si ho vopred („aby som všetko stihol“),
- byť spokojný s jeho trávením.

Pri definovaní pojmu voľný čas sa neobjavili rozdielnosti či už podľa pohlavia, veku či typu navštevovanej školy, ktoré by podmieňovali výpovede respondentov.

CITÁTY K TÉME

Že robím nejakú aktivitu. A nie som lenivý, len sa tak nenuším. Dôležité je, by som ho strávil tak ako chcem. Nie tak ako som si to predtým nepredstavoval. Čiže aby ma to bavilo. Myslím, že veľký faktor zohráva lenivosť pri výbere aktivity. Veľakrát zvíťazí nad človekom. Tak to je také zlé. (Daniel, 17 rokov)

Čas, ktorý môžem využiť pre seba a robiť to, čo ma baví. Všeobecne si predstavím takú spokojnosť s využitím tohto času. Pre mňa je to čas, kedy som sa naučil niečo nové, čo môžem aj reálne využiť. (Fero, 19 rokov)

Voľný čas pre mňa znamená čas, cez ktorý nemusím robiť žiadne povinnosti. Je to čas, ktorý mi ostal, že nepotrebujem cez neho nič podstatné robiť, žiadne povinnosti. Povedala by som, že ho mám dostatok. V poslednom čase aj áno. ... Alebo keď sa naučím, to je oveľa zmyslupnnejšie pre mňa. Z toho mám fakt dobrý pocit. Alebo keď som niekomu niečo pomohla urobiť. A ešte som sa aj zabavila. (Bea, 19 rokov)

Chvíľu kedy si môžem oddýchnuť od školy a od povinností a nemusím rozmýšľať nad všetkými vecami do budúcnosti. Dôležití sú pre mňa ľudia, s ktorými ho tráviš, kvôli tomu, že to je tá najpodstatnejšia vec na voľnom čase, že ľudia s ktorými si, tak tí ovplyvňujú tvoju náladu, alebo aj tvoje správanie počas toho voľného času. Podľa mňa to je ten základ. Toho všetkého, že ako sa cítiš, keď máš ten voľný čas a keď si s ľuďmi, ktorých máš rád, tak sa cítiš lepšie ti to viac pomôže, viac si oddýchneš aj ti to pomôže do budúcnosti. (Gabo, 19 rokov)

Najdôležitejší je odдых. Keď som úplne sám, ležím v izbe a som ticho. Aj rodičia ma nechajú vtedy napokoji. Mám to rád. ... A zmysluplné? Predstavím si pod tým venovanie sa nejakej aktivite, ktorá ma posúva vpred, zlepšuje ma. Pre mňa osobne je to cvičenie. Zlepšujem si kondičku, zdviham silu, cítim sa dobre. Alebo čítanie. Články o životospráve, o cvičení, o zdraví. (Mišo, 18 rokov)

Je to čas, kedy proste nemám povinnosti, ale dávam si doň ďalšie veci, ktoré sú pre mňa dôležité. V súčasnosti mám málo voľného času, stále sa niekam ponáhlam a podobne. Práve ten šport mi zobral asi teraz najviac voľného času. (Hugo, 18 rokov)

Pre mňa je voľný čas od poslednej vyučovacej hodiny v škole až do večera, kým si idem ľahnúť. Okrem toho LUX-u ešte nechodím do žiadnej práce a aj to skôr beriem tak, že je to v rámci toho voľného času, pretože ma to fakt baví, pokojne by som to robil aj zadarmo. Voľný čas je proste čas na môj rozvoj, alebo na oddýchnutie si a myslím si, že ho mám veľa. Ale zase ja si ho aj veľa robím, ani by ho toľko nebolo, keby som sa učil, ale tým, že ja sa skoro vôbec neučím, tak je to také... Asi najdôležitejšie je, keď sa nájde nejaký program s kamarátmi, keď si po škole niekam zjídeme, alebo tak, to ma tak najviac baví. Dôležitá je partia. Pretože asi žiadny človek, okrem extra introvertov, nechce byť sám, lebo aj keď prídem napríklad domov, tak nemôžem sa tu s nikým porozprávať tak, že by mi úplne rozumel, lebo nikto tu nie je taká moja veková skupina. Ale určite je v mojom voľnom čase dôležitý domov, mama ma veľmi rada uvidí, keď neprídem večer po škole domov o ôsmej večer, ale už o piatej, čiže dôležitá je aj rodina. Bolo by to nespravodlivé, mama sa o mňa stará, dáva mi ješť a všetko to okolo a ja na ňu budem kašľať a chodiť si domov neskoro večer? (Ivan, 18 rokov)

Najdôležitejšie je pre mňa asi „byť v klude“, byť bez stresu, nebyť vyrušovaný. Tým, že som na hotelovej škole, nastala fáza, že ja ako kuchár pomáhám mame v kuchyni. Cez základnú školu to bolo iné, nebolo toho toľko. Stáva sa mi, že prídem domov unavený, nič sa mi už nechce a zrazu mama zavolá, že nestíha, že treba spraviť toto a tamto. Lebo vie, že bratia sa príliš od kuchyne nehrnú, sú vyučení v iných odboroch, takže ja som tam ten, ktorý tam najviac pomáha. Tých starostí v tomto smere pribudlo keď som nastúpil na strednú školu. ... Voľný čas by som nazval ako činnosť, pri ktorej pomáhám druhým a zároveň je to pre mňa relax. (Ján, 18 rokov)

CITÁTY K TÉME

Voľný čas je čas, ktorý chcem stráviť s niekým, koho mám rada a robiť s ním niečo, čo ma baví, ukázať mu niečo, čo mám rada... Počas školského roka mám skôr menej voľného času, škola zaberá dosť môjho času. Aj preto je dôležité, aby bol strávený „s niekým správnym“ a užitočne. Aby som sa zbytočne s niekým nenudila a netrávila kopec času nudením sa. (Hana, 18 rokov)

Voľný čas pre mňa znamená určite relax, uvoľnenie, žiaden stres, zábava. Myslím, že mám dostatok času na to, na čo potrebujem. Dokážem si rozvrhnúť každý deň svoj čas podľa toho, čo chcem robiť. (Jana, 18 rokov)

Jednoznačne čas posunúť sa ďalej. Školu beriem ako niečo, čo si musím odhodiť a základy sa na mňa nalepia, ale vo voľnom čase sa snažím posúvať sám seba tým smerom, ktorým chcem. ... Najdôležitejšie je pre mňa využiť ho naplno. Jasné, aj ja mám chvíľky, kedy si chcem ľahnúť a prespať sa, predsa aj to je dôležité – oddýchnuť si, zregenerovať. Ale najdôležitejšie naozaj využiť to naplno a tým, čo ma baví. Aby ma to posunulo ďalej. (Karol, 17 rokov)

Je to obdobie, kedy vypínam. V škole či pri organizovaní rôznych aktivít musí môj mozog pracovať na 100% (som predsedom školskej rady). Vo voľnom čase sa môžem uvoľniť, relaxujem, zabavím sa, nemyslím na ťažkosti. Najpodstatnejšie pre mňa je, keď som so svojou najlepšou kamarátkou. Som s ňou rád, naozaj sa uvoľním a oddýchnem si. (Laco, 18 rokov)

Taký čas kde si môžem robiť čo chcem a kedy chcem no nie kedy chcem, kedy si ho naplánujem. Pre mňa je dôležitá zábava a tak odreagovať sa pri niečom. (Maťo, 15 rokov)

Voľný čas pre mňa znamená čas pre seba a čas preto, čo chcem. Je to čas kde si môžem ja určiť, čo budem robiť. (Edo, 18 rokov)

Určite to je nejaký druh oddychu, proste aj pri úlohách a pri iných aktivitách si treba oddýchnuť a ísť niekde s kamarátmi, je to naozaj veľmi dôležitá súčasť života. Najdôležitejšie sú asi oddych, alebo ísť von s kamarátmi. Pokecať si a uvoľniť sa. A že stále nemyslíme na tú školu a na povinnosti. (Katka, 15 rokov)

Voľný čas tak skôr ako oddych, je to časť môjho dňa kedy si môžem oddýchnuť od školy a od okolitých problémov čo riešim. Hlavne si oddýchnuť a zregenerovať sa. Pretože v škole nám toho síce dávajú veľa, ale každý človek by si mal aspoň každý deň trochu oddýchnuť, pretože ľudia sú potom hrozne vyčerpaní. (Mirka, 15 rokov)

Predtým som chodieval som von s priateľmi, hral počítačové hry a zúčastňoval sa mládežníckych aktivít. Zmenila sa škola, mám menej času. Venujem sa najmä tomu, čo ma najviac baví. Dôležité je to,, že si oddýchnem od školy, úloh, učenia, keďže škola ma najviac unavuje, napriek tomu, že ma celkom baví. (Robo, 16 rokov)

(cvičenie psov) Je to čas pre mňa, ktorý mi dáva nejaký zmysel a dáva mi niečo aj do života. No ten čas strávený pri dobrých ľuďoch a že nemusím stále sedieť nad knihami že môžem byť v prírode môžem sa hýbať. (Petra, 15 rokov)

Najdôležitejšie pre mňa je, s kým ho trávim, ako ho trávim a či to, čo robím, má nejaký zmysel a nie je to len nejaké mrhanie časom. Že to má práve ten význam, nerobí sa niečo len tak zbytočne, nevláka sa. Napríklad pre mňa tréningy mažoretiek sú nacvičovaním niečoho, čo môžeme predviesť na súťažiach. Nedokážem si predstaviť, že by som nemala voľný čas, že by som len chodila do školy, učila sa a robila doma. Preto som aj s priateľmi vonku. (Soňa, 16 rokov)

2. KONKRÉTNE PODOBY TRÁVENIA VOĽNÉHO ČASU

Voľný čas mladých nadobúda veľmi rozmanité podoby. Zjednodušene sa **dá rozdeliť do dvoch základných skupín – a to fyzické a nefyzické podoby**. Druhá najčastejšia forma vymedzovania podôb voľného času **bolo rozdeľovanie aktivít podľa toho, či sú realizované v spoločnosti s niekým alebo sám, resp. doma či mimo domova, a to konkrétne s rovesníkmi**.

Dôležitou črtou voľnočasových aktivít mladých je to, že podľa ich vlastného rozprávania **nasledujú po školských povinnostiach/ návšteve školy a zväčša aj po príprave do školy** v rámci pracovných dní.

Fyzická činnosť

- ❖ **Šport, športovanie zaplňuje voľný čas približne polovici mladých** oslovených v rámci prieskumu. Konkrétne boli menované pravidelné aktivity ako cvičenie resp. posilňovanie, hranie bedmintonu, plávanie, hádzaná, futbal, zumba, cvičenie s vlastnou váhou, tréning mažoretiek. Šport ako voľnočasovú aktivitu uvádzajú o niečo častejšie muži, no napríklad čo sa veku týka, nie sú rozdiely. Športovanie je pre mladých aktívny oddych, prijateľná forma odreagovania sa a zároveň aj príležitosť seberealizácie resp. prejavenia spolupatričnosti k rovnakej skupine rovesníkov.
- ❖ **Aktívny pobyt v prírode** (s priateľmi alebo rodičmi, alebo aj sám/ sama) – konkrétne jednodňové výlety, venovanie sa lezecktvu, prechádzky po meste, každodenné prechádzky so psom, výcvik psov. Mladí oceňujú pohyb, „voľnosť“, „pobyt na vzduchu“ ako vítanú zmenu, protiklad navštevovania školy „medzi štyrmi stenami“.
- ❖ **Pomoc v domácnosti** – uvádzajú skôr mladí vo veku menej ako 18 rokov, bez rozdielu na pohlavie. Má rôznorodé podoby: od zabezpečenia dreva na kúrenie, cez varenie až po upratovanie, a rozdielne je uvádzaná frekvencia takejto činnosti. Mladí pomoc v domácnosti nevnímajú ako povinnosť, ale ako súčasť rodinného spolužitia, spolupatričnosti.
- ❖ Napokon sem možno zaradiť aj „**úplný oddych**“, „**ničnerobenie**“ za účelom „nabratia síl, relaxácie“. Mladí bez rozdielu na pohlavie či vek takéto „leňošenie“ považujú za dôležité, sú si vedomí jej hodnoty pre regeneráciu vlastných síl.

KONKRÉTNE PODOBY TRÁVENIA VOĽNÉHO ČASU - POKRAČOVANIE

Duševné aktivity

- ❖ **Počítačové aktivity:** konkrétne hranie pc hier, ale aj programovanie, vyhľadávanie informácií pre štúdium, ale aj zábavu, komunikácia cez sociálne siete. V rozmanitých podobách a rôznom kontexte sa objavuje v rozprávaní všetkých respondentov.
- ❖ **Počúvanie hudby** patrí medzi častejšie uvádzané voľnočasové aktivity mladých. Vzhľadom na nedostatok informácií však nemožno usudzovať aký priestor, či význam mu mladí pripisujú.
- ❖ **Sledovanie filmov, seriálov či chodenie do kina** – spontánne ho uvádzajú viacerí mladí. Bolo spomenuté sledovanie seriálov či filmov nielen v televízii, ale najmä na počítači. Je popisované v kontexte zábavy, relaxácie, odpútania sa od „reality“.
- ❖ **Čítanie kníh** ako voľnočasovú aktivitu uvádza spontánne relatívne málo/ minimum mladých ľudí. Je považované za časovo náročnú aktivitu, a z hľadiska informačného za málo efektívne – „informácie sa dajú rýchlejšie vyhľadať na internete“. Čítanie nie považované za typickú relaxačnú, voľnočasovú aktivitu v prostredí mladých. Tí, ktorí ho spomenuli neupresňujú druh literatúry, ktorú vo voľnom čase čítajú, je to „doplňková“ voľnočasová aktivita.
- ❖ **„dobrovoľné vzdelávanie sa“** – uvádzajú tí, ktorí voľný čas cielavedome venujú nejakému záujmu, koníčku, záľube;

Jednotlivo boli uvedené ďalej aktivity ako:

- hranie spoločenských hier s rodinnými príslušníkmi;
- nakrúcanie televíznych relácií a ich výsledná úprava;
- návšteva krúžku a reprezentácia na súťažiach;
- bližšie nešpecifikované „kreatívne činnosti“;
- návšteva galérií.

V súkromí trávený voľný čas verus voľný čas trávený mimo domova s rovesníkmi:

V prípade, ak mladí popisujú podoby trávenia voľného času v spoločnosti iných, **hovorí najčastejšie o svojich rovesníkoch**. Takto trávený čas sa objavuje v rozprávaní **oboch pohlaví, a všetkých vekových kategórií**. Má podoby ako napr. „ideme hromadne von ako trieda“, „chodenie von s kamarátmi“, „na párty“, „som aj s priateľmi vonku“, „chodenie do miestneho podniku a kamarátmi zabaviť sa“.

Frekvenciu takto tráveného voľného času u mladých je ťažko zovšeobecniť. Z rozhovorov je však možné usudzovať, že v prostredí 15-16 ročných je ako keby viac v centre trávenia voľného času ako prípade starších teenagerov, ktorí ale zároveň uvádzajú aj viaceré (rozumej viac rozmanité) podoby trávenia voľného času. Je možné tiež predpokladať, že preferenciu takto tráveného voľného času a jeho podiel v rámci času mladých ovplyvňuje viacero faktorov – napr. typ navštevovanej školy, záujmy jednotlivca, rodinné ako aj širšie sociálne zázemie.

KONKRÉTNE PODOBY TRÁVENIA VOĽNÉHO ČASU - POKRAČOVANIE

Porovnávanie trávenia voľného času „kedysi a dnes“ v naratívoch mladých:

Introspekcia rozdielov v obsahu ako aj v kvantite voľného času je prítomná v rozprávaní všetkých respondentov. Ako najvýznamnejší deliaci bod sa javí typ navštevovanej školy, a to konkrétne stupeň aktuálneho vzdelávania. Rozdiely sú úzko späté s vekom, a skúsenosťami respondenta.

❖ **Pohľad na zmeny v trávení voľného času v prostredí mladých navštevujúcich základnú školu:**

- najčastejšie sa v rozprávaní 15násť ročných objavilo, že v minulosti sa „viac hrali“ – či už s hračkami alebo aj počítačové hry; či už sami alebo s rovesníkmi;
- teraz sa voľnom čase viac orientujú na kamarátstva, ich udržiavanie alebo rozvíjanie. Podoby to má rôzne: často sú popisované aj osobné stretnutia, ale vysokú frekvenciu má aj virtuálna realita - kontakty udržiavané cez sociálne siete;
- jednotlivito dokázali títo mladí popísať aj aktivity, ktorých sa vzdali, a našli si iné, pričom náhrada bola odôvodnená najmä zmenou preferencií, záľub či nedostatkom času.

❖ **Pohľad na zmeny v trávení voľného času v prostredí mladých navštevujúcich strednú školu:**

- opakovane sa objavilo, že v minulosti mali títo mladí viac voľného času čo do kvantity, „kdežto teraz počas navštevovania strednej školy ho toľko nemajú“. Tento subjektívne pociťovaný nedostatok však môže súvisieť s váhou, významom voľného času, ktorí mu mladí v tomto veku pripisujú. Práve oni najsilnejšie prezentujú potrebu „robiť to, čo ja chcem“.

- najčastejšie sa v rozprávaní objavilo, že v minulosti viac hrali počítačové hry („ale už ma to nebaví“) a trávili svoj voľný čas osamote.
- Táto skupina mladých vo svojom rozprávaní najsilnejšie preferuje prostredie rovesníkov ako miesto/ spoločnosť trávenia voľného času. Jednotlivo priznávajú, že v minulosti preferovali samotu, kým teraz je to opačne. Spoločnosť rovesníkov je v tomto veku dôležitým referenčným rámcom a tiež významnú úlohu má spolupatričnosť, vzájomnosť, zdieľanie spoločných zážitkov. (rodina je síce stále prítomná v rozprávaní týchto mladých, ale nie je tak zdôrazňovaná ako u mladších respondentov)
- V prostredí týchto mladých je najbadateľnejšia zmena v manažmente voľného času. Títo mladí majú totiž už skúsenosť, „ako ináč“ sa dá využiť, ale aj naplánovať, manažovať voľný čas. Spontánne hovoria dokonca o „efektívnom strávení voľného času“ – pričom lídrmi sú v tomto smere najstarší – 18násť, 19násť roční.

❖ **Pohľad na zmeny v trávení voľného času v prostredí mladých navštevujúcich vysokú školu:**

- mladí v tomto veku popisujú s ešte väčším dôrazom, že „majú menej času pre seba“ ako kedysi. Viac času – a to aj na úkor voľného, im zaberá štúdium na vysokej škole a s ním spojené povinnosti, ktoré treba každodenne zvládať.
- Dôraz je tu viac kladený na kvalitu voľného času, konkrétne jeho zmysluplné, rozumné využitie.

CITÁTY K TÉME

Myslím, že to prišlo vekom a zmenou života. Za prvú na to nemám čas. Za druhé ak na to mám čas, tak už mám záľubu pre niečo iné. To chodenie von a filmy. Takže to prešlo nejakým postupom. Nazval by som to vývin. (Edo, 18 rokov)

Najradšej ho trávim počas týždňa cvičením, počúvaním hudby alebo učím sa veci, o ktoré sa zaujímam. A v piatok a cez víkend je to najčastejšie buď jednodňové výlety alebo chodenie von s kamarátmi. (Fero, 19 rokov)

Najradšej trávim svoj voľný čas s kamarátmi alebo pozerám seriály alebo s rodinou sa hráme spoločenské hry, chodíme na výlety. Taktiež čítam, ale už na to nemám tak veľa času. Sem tam, keď mám viac času, robím nejaké kreatívne činnosti. ... Najvýraznejšie sa zmenilo to čítanie, čo sa zmenilo vlastne kvôli tomu, že mám málo času a na knihy podľa mňa človek potrebuje viac času a preto som aj začala robiť také iné aktivity ako pozeráť filmy, či seriály, čo zaberie menej času. A ten šport sa zmenil tým, že som sa presťahovala a kebyže chcem niečo také pravidelne, tak na to by som si musela inak zariadiť môj rozvrh. (Bea, 19 rokov)

Povedala by som, že asi nie, lebo máme toho veľa čítať v škole, dosť dlho mi trvá učiť sa, potrebujem na to veľa času. Čiže reálne na tie moje aktivity, ktoré chcem robiť sama pre seba mám veľmi málo času. Dôležité je určite vypnúť, zabudnúť na nejaké starosti a tak. A keď tak sa stretnúť s nejakým kamarátom a byť v kontakte s ľuďmi, aby som sa neizolovala, a aby som bola v kontakte s okolitým svetom. (Eva, 19 rokov)

Najradšej trávim voľný čas so svojimi kamarátmi, alebo rodinou. V minulosti som ho trávila tak isto, s kamarátmi, s rodinou, hlavne teda s blízkymi. Možno sa akurát zúžil okruh kamarátov, s ktorými chodím von, alebo s ktorými som častejšie. Aj tým, že som teraz na inej škole, v porovnaní so základnou školou, tak aj týmto sa to zmenilo, už sa toľko nestretávam s niektorými ľuďmi. (Hana, 18 rokov)

Teraz najlepšie to je vonku s kamarátmi alebo kamaráti chodia ku mne domov keď je zima, alebo na sociálnych sieťach, doma. Tak, v minulosti to bolo asi viac vonku, pretože neboli také možnosti ako sociálne siete, nebolo toľko internetov alebo všetci neboli tak zaujatí tými sociálnymi sieťami. Viac ľudia chodili von a bolo to v mnohých oblastiach aj lepšie, pretože teraz je väčšina ľudí závislých na sociálnych sieťach a je ťažké niekoho vytriahnuť von. Bolo to v minulosti oveľa lepšie. Tak určite chodíme menej von a je to také, že keď idete von, väčšina ľudí sa hrá na mobiloch, je to také že sedíte vedľa seba, a píšete si pomaly. Menej sa ľudia medzi sebou rozprávajú, je to komplikovanejšie. Tak, je oveľa jednoduchšie napísať správu niekomu ako z očí do očí sa s niekým rozprávať, preto ľudia sa nevedia vyjadrovať a nevedia prejavovať svoje pocity. (Katka, 15 rokov)

Odpčinok, pretože vtedy nerobím vôbec nič. Keď nemám šport, tak potom už len ležím. Pretože inak, bez odpočinku, som zo všetkého unavený, všetko ma bolí, necítim sa dobre. Predstavím si, že som nerobil nejaké „blbosti“, že som robil „niečo k veci“, alebo som robil niečo do školy. „Blbosti“ to je napríklad to, že by som stále hral len hry na počítači, alebo na konzole a robiť „k veci“ znamená, že by som posilňoval napríklad, alebo by som sa učil do školy. Počítač už je teraz „blbost“ a cennejšia je pre mňa fyzická námaha a zlepšovanie samého seba. Zmena nastala, keď sme boli starší žiaci a v hádzanej sme postúpili do celoslovenského kola a tam sme skončili predposlední, čo ma tak trochu aj „nasralo“ a začal som na sebe trošku viac pracovať. Ako starnem, tak sa v hádzanej stretávame so stále ťažšími súpermi a chcem sa im vyrovnáť a byť lepší ako oni. (Hugo, 18 rokov)

Asi je to tým, že som starší. Možno preto mám väčšiu potrebu chodiť von s priateľmi. A ešte si viem lepšie usporiadať čas. Kedysi som bol vystrašený písomkou z geografie, na ktorú som myslel, že sa budem učiť tie dve strany celý deň, no dnes viem, že urobím toto a toto, a mám dve hodinky, ktoré vyplním opäť nejakou aktivitou. Lepšie si uvedomujem, ako to mám s časom. (Laco, 18 rokov)

CITÁTY K TÉME

Po škole sa väčšinou učím, chodím na zumbu a so svojím psom každý deň na prechádzku, v piatky chodím do kina a na párty, v sobotu chodím do kina a na párty (smiech), ale väčšinu času sa teraz venujem škole. V minulosti som trávila detstvo hrami, s kamarátmi a tak. Určite zmena nastala, keď som sa dostala na strednú školu, spoznala nových priateľov a mesto, získala možno nejaké nové aktivity a záviselo to aj od toho, ako som začala tráviť čas so svojimi priateľmi. Ja som začala čítať veľa kníh, keď som sa dostala na strednú školu. Teraz je to hlavne literatúra faktu, ale to je možno kvôli veku, predtým to bola skôr taká literatúra pre deti. Efektívne využitý čas je pre mňa nebyť stále doma, lebo nemám rada stereotyp. Istým spôsobom, keď človek doma stále robí to isté, tak je to stereotyp. Keď príde domov, sadne si pred telku, učí sa a tak ďalej, tak to je stereotyp a tomu sa snažím vyhnúť, taký život nežijem. (Jana, 18 rokov)

V prvom rade sa ho snažím využiť čo najviac tak, aby som sa posúval ďalej. Rád sa vzdelávam. Teraz mám vybavené doučovanie z matematiky, nakoľko matematiku v škole máme slabšiu. Takisto v odborných predmetoch zo školy sa snažím posúvať a doháňať ich. To je teda hlavná vec, ktorú vo svojom voľnom čase riešim – učenie a zisťovanie nových vecí. Rád si aj chodím zacvičiť s vlastnou váhou a som lezec-začiatočník. (Karol, 17 rokov)

Úplne najradšej trávim čas doma. Relaxujem, ležím, počúvam hudbu, pozerám videá na Youtube. Raz do týždňa leziem s kamarátmi v žiline. (Mišo, 18 rokov)

Vedieť ho správane využiť. Častokrát sa zamýšľam nad tým, čo budem robiť, či ma to naozaj baví, budem sa nudiť, nudím sa, čo mám urobiť tak, aby som dobre využil ten voľný čas. (Edo, 18 rokov)

Teraz, v poslednej dobe veľmi často študujem, pretože sa mi blíži skúškové obdobie- monitor a prijímacie skúšky, ale som aj s priateľmi vonku. Keď som bola ešte dieťa, tak som veľmi chodila často vonku a netrávila som toľko na mobile čas a na tých sociálnych sieťach. ... myslím že deti v mladšom veku aj v našom veku by mali viac tráviť vonku čas a spoznávať okolitú prírodu a pomáhať na nejakých tých dobrovoľníckych aktivitách a nielen byť doma. (Mirka, 15 rokov)

Hrávať sa na počítači som prestal hlavne preto, že som na to už nemal čas, pretože už som začal chodiť na strednú a to je niečo úplne iné a aj ma to proste prestalo baviť, akoby som tak dospel. Tá kamera ma baví a začal som v tom vidieť väčší zmysel ako v sedení pri počítači, čo mi nič nedáva, tak miesto toho som pochopil, že keď sa budem chcieť aj niečím živiť a toto ma fakt baví, tá kamera, tak sa musím zlepšovať, aby som sa tým mohol raz živiť. Takže sa na počítači už venujem radšej strihaniu videí. (Ivan, 18 rokov)

Teraz väčšinou chodievam s kamarátmi von do jedného miestneho podniku, kde je biliardový stôl a väčšinu voľného času trávime tam, pretože je to také, že sa človek aj zabaví, lebo väčšinou už na dedine nie je nikde také miesto, kam by sa dalo ísť niečo si zahrať. Nie je tu žiadna spoločenská budova, kam by sme išli a zahráli si nejaký stolný futbal, alebo niečo také. Preto chodíme do toho podniku a trávime tam väčšinu voľného času. V minulosti som bol väčšinu voľného času zatvorený doma, nie že by som nemal dosť kamarátov, ale nemal som s nimi veľa spoločného, takže väčšinou som voľný čas trávil doma na počítači a tak som si postupne nachádzal rôznych kamarátov z rôznych častí Slovenska. Spôsob trávenia voľného času sa zmenil vďaka tomu, že som si cez internet našiel priateľku, ktorá bola síce odo mňa vzdialená 40 kilometrov, bol som s ňou jeden rok, ale na báze toho, že som za ňou chodil, som sa tak akoby sčasti oslobodil a začal som to celé inak vnímať. Vďaka tomu som sa tak akoby „socializoval“ a začal aj inak vnímať ľudí. Začal som s nimi inak komunikovať a mal som taký lepší pocit zo seba. Takže tá priateľka bol pre mňa ten kľúč k zmene. (Ján, 18 rokov)

3. MIESTO INTERNETU VO VOĽNOM ČASE

Internet je mladými všeobecne definovaný ako dobrý sluha, ale zlý pán. V rozhovoroch sa objavilo široké spektrum hodnotení od pozitívneho cez neutrálne až po negatívne. Mladí pritom striktne rozlišujú za akým účelom internet sami využívajú.

Takmer polovica oslovených respondentov (8 z 20) sa dá označiť za uvedomelých užívateľov internetu. Podľa vlastných slov sa sami vopred a cieľavedome rozhodujú, na čo internet použijú a aké informácie z neho budú čerpať. Využívajú ho pri štúdiu, výuke, cielenom vyhľadávaní informácií (napr. sledujú videá zo športu, tutoriály k práci s kamerou, vyhľadávajú vedecké články, informácie k súťažiam, komunikujú s priateľmi na sociálnych sieťach a podobne). Ich vek je pritom rozmanitý: aj 15, 16, ako aj 18 či 19 roční. Viacerí z nich sami o sebe hovoria, že „už naň nie sú tak naviazaný ako kedysi“, alebo že dokážu kontrolovať čas strávený na internete.

V rozhovoroch zazneli tieto pozitíva internetu:

- ❖ zdroj informácií – **veľmi širokého spektra a veľkého množstva**: informácie do školy, na zábavu, tiež do školy (napr. preklady z cudzieho jazyka sa tu dajú robiť rýchlejšie ako vyhľadávaním v knihách).

- ❖ veľmi často mladí oceňujú **aktuálnosť informácií**, „som v obraze – čo má kto nové“; novinky, čo sa deje; vedomosti a pod..
- ❖ **rýchly, jednoduchý a aj pohodlný prístup** k informáciám, veciam, ktoré ma zaujímajú („neobmedzený prístup k seriálom, k filmom – ináč by som musela do kina, do knižnice ...)
- ❖ **spôsob komunikácie**, byť na sociálnych sieťach ako Facebook, YouTube, Instagram (spontánne uviedla viac ako polovica oslovených respondentov v rôznom veku). Okrem pasívneho sledovania profilov priateľov, sa objavilo aj aktívne zdieľanie informácií o sebe, dohadovanie o stretnutia „naživo“ a podobne. **Mladí sa takto „cítia byť v obraze“ a súčasťou vrstovnickej komunity**. V prípade mladších (15 rokov) sa objavil aj argument pre jeho používanie aj kvôli tomu, „že nemôže byť vonku s kamarátmi tak neskoro večer, rodičia majú o ňu strach“.
- ❖ **je nápomocný pri koníčkoch**, konkrétne pri **rozvíjaní nejakého záujmu**: ako záujem o umenie, hádzaná, kameraman-amatér, pomoc pri programovaní a pod.

Jednotlivo zazneli aj tieto pozitívne aspekty používania internetu:

- oddych od reality, „čas vypnúť, nič neriešiť“, „zabíjanie času“
- zábava v podobe vyhľadávania „pikošiek“,
- hranie online hier je dôležité, zábavné atď.

MIESTO INTERNETU VO VOĽNOM ČASE - POKRAČOVANIE

Viacerí z diskutujúcich reflektujú **negatíva** internetu, jeho používania:

- ❖ **časovo náročné trávenie voľného času:** „požierač času“, „strata času“, „žrút času“. Objavila sa sebareflexia nezvládania time manažmentu – v rozprávaniach viacerých mladých sú sociálne siete, ale aj svet internetu časovo náročnou aktivitou, ktorá sa pri absentujúcej sebakontrolke potom vymyká z pod rúk mladých.
- ❖ **odpútava pozornosť od iných prioritných** (v zmysle dôležitejších) **vecí a aktivít.**
- ❖ **„nič mi nedáva“.**

Určite je tam veľa dobrých vecí. Môžem sa toho veľa dozvedieť o okolí alebo aj všeobecne informácie. Ale veľa z toho času stráveného na internete je skôr tak premárnený čas, že nič zmysluplné som nerobil, len tak niečo pozeral. Je to aj dobré, dobrá myšlienka, ale veľa času to odpútava pozornosť. (Daniel, 17 rokov)

Dáva mi možnosť neobmedzeného pozerania seriálov, neobmedzených informácií. Čokoľvek neviem, stačí si otvoriť novú kartu a hneď si to vygúglím. Znamená pre mňa zabíjanie voľného času. Oddych od reality. Pozriem si seriál, idem na Facebook, pozriem si YouTube a neriešim. Vzhľadom na to, že v poslednej dobe na ňom vôbec nie som často, tak pozitívne. (Edo, 18 rokov)

Záleží podľa toho akú činnosť vykonávam na internete. Keď sa niečo naučím, tak to beriem ako užitočne strávený čas, ale keď ho využívam len na hlúposti na nejakú zábavu, tak to nie je najlepšie využitie času. (Fero, 19 rokov)

Mne väčšinou až tak veľa nedáva. Na internete som na buď sociálnych sieťach alebo niečo pozerám. Až tak veľa mi to podľa mňa nedáva. Ako som povedala, že skôr toho negatívnejšieho viac. Že strašne veľa iba míňam čas na internete a z toho nemám až taký dobrý pocit ako som povedala, že treba sa zabaviť. (Bea, 19 rokov)

Ja napríklad cez internet pozerám dokumenty, alebo nejaké filmy, takže dá sa povedať, že internet mi dosť pomáha, lebo nemusím ísť do kina, keď chcem niečo vidieť alebo keď si chcem pozrieť nejaký dokument, tak je to všetko prístupné. Ale čas na sociálnych sieťach netrávim, čiže ja by som povedala, že nie je problém s internetom, lebo je to v každého rukách ako s tým internetom narába a čo si na tom internete pozerá. (Eva, 19 rokov)

CITÁTY K TÉME

Na internete najviac možno používam Instagram, tam teda iba zabijam čas, to sa mi už ani veľmi nepáči, že tam iba proste zabijam čas, ale internet používam aj na sledovanie rôznych tutoriálov, čo mi pomôžu, lebo ja som samouk s tou kamerou. Ale určite tam chodím aj pre rôzne príklady a podobne, aj práve teraz tam mám otvorené dve stránky s príkladmi z matiky, čo sa učím s mamou na písomku. Na internete sa teda môžem aj hrať, ale aj dôležité informácie, ktoré potrebujem do školy. Ale určite internet dokáže aj veľa pomôcť aj veľa uškodiť. (Ivan, 18 rokov)

Na internete nájde človek mnoho vecí, ja som ta napríklad našiel kamarátov a vlastne keď už sme spolu takto dlhšie, tak už je to pre mňa akýsi stály kontakt, že aj keď by bolo úplne zle, tak zapnem internet a vždy ich tam nájdem, vždy sú tam. Myslím, že na takýchto priateľov by som sa mohol spoľahnúť, lebo za tú dobu, čo sa už poznáme máme spolu už dosť veľa dobrých skúseností a vždy si nájdeme čas, napríklad cez prázdniny, vždy sa vieme dohodnúť, že sa stretneme. Aj keď sme ďaleko od seba, vždy sa stretneme a vždy máme o čom hovoriť. Trávili by sme oveľa viac času spolu, ale tá dialka je problém. Internet je teda pre mňa dôležitý pri trávení voľného času, trávim na ňom pomerne dosť času, hlavne komunikáciou s priateľmi, aj keď sa to snažím trochu regulovať, pretože každý človek je sčasti na tom internete závislý. (Ján, 18 rokov)

Na internete trávim väčšinu času, keďže študujem, ale skôr to strašne zabíja energiu a väčšinu času sa snažím vyhnúť internetu. Je to istým spôsobom strata času. Zase pozitíva sú v tom, že môžeš komunikovať s tým, s kým potrebuješ, je to úplne rýchla komunikácia, alebo keď hľadáš nejaké informácie, nejaké preklady slov a podobne, tak je to všetko oveľa rýchlejšie ako hľadať všetko v knihách. V prípade voľného času je to však hlavne tá komunikácia. (Jana, 18 rokov)

Áno ja tiež trávim voľný čas na internete, ale snažím sa to obmedziť. Síce nie som závislá, ale tak, ťahá ma to tam, ako každého teenagera, ale myslím si že to nie je životu prospešné. (Mirka, 15 rokov)

Niečo nové. Pikošky, zaujímavosti, nové informácie na YouTube. Ku komunikácii internet moc nevyužívam, na facebook moc nechodím. Takže v prvom rade informácie, potom popri tom nejaká zábava. (Karol, 17 rokov)

Tak zaujímavosti, také novinky čo sa deje vo svete alebo písať si s ľuďmi napríklad, ktorý sú ako ďaleko odo mňa. Tiež pre mňa sú teraz dôležité hry. Lebo sa snažím v nich byť dobrý, keď už nie som dobrý v reálnom živote. Nedáva mi vôbec nič - ja si to uvedomujem a podľa mňa s tým už vôbec nič neurobím. (Maťo, 15 rokov)

Je to veľmi také, že, 'žrút času' zaberie to strašne veľa času a človek sa na to dokáže veľmi rýchlo naučiť, veľmi rýchlo si zvyknete že Facebook, Messenger, Instagram ... Je to také, že kvôli tomu často krát ľudia zabúdajú na ten reálny svet, a pozerajú sa na ten svet inými očami. V mnohých oblastiach je to zbytočné, pretože poznám dosť ľudí, ktorí naozaj nemôžu bez toho žiť. Zoberú mobil a proste- "Mám Instagram a chcem dať fotku.." Je to také že, dosť závislosť na tom. (Katka, 15 rokov)

Čas strávený na internete mi podľa mňa nedáva takmer nič. Tak lebo na internete pokiaľ som na Instagrame tak len pozerám obrázky, ktoré si myslím, že mi do života nič nedávajú, možno len takú inšpiráciu na moje ďalšie fotky. A chatovanie s priateľmi, neviem, som radšej keď sa s nimi môžem porozprávať v realite s očí do očí, nie len na internete, pretože na internete za jeden deň dokáže prejsť milión slov, ale v realite si človek nevie niekedy povedať nič. Myslím si to, lebo som to zažila. ... ale zatiaľ som neprišla na to čo mi prináša internet. Možno tak informácie, ktoré potrebujem na to, aby som mohla cestovať so psíkmi na výstavy a tak. (Petra, 15 rokov)

Veľa vecí. Hlavne asi zábava alebo tak pri programovaní využívam internet stále, tým, že sa učím z neho a je to najrýchlejší spôsob výučby aký existuje zatiaľ. Takže asi vedomosti, lomeno zábavu. (Gabo, 19 rokov)

4. RODIČIA A VOĽNÝ ČAS MLADÝCH

Hodnotenie záujmu rodičov:

- ❖ Väčšina mladých **deklaruje záujem svojich rodičov o trávenie ich voľného času**. Opak otvorene priznáva asi pätina chlapcov či dievčat vo veku 17 až 18 rokov („ani nie“, „už nie“, „občas“, „nie, v tomto smere mi dôverujú“).
- ❖ Záujem zo strany rodičov je popisovaný vo všeobecnej rovine, **skôr ako pasívno-informatívny než ako aktívny**. („ale áno, chcú pre mňa to najlepšie“, „majú starosť, lebo som jedináčik“, „šťastie áno – chcú aby sa viac učil“, „...išiel včas spať“, „chcú aby som v živote aj niečo dokázala, a pretože ma majú radi“). V rozprávaniach sa vyskytujú aj popisy rodičov **pomáhajúci finčne či nefinančne s trávením voľného času svojich detí** („pomohli mi vybaviť doučovateľa“, „prispievajú mi na lezenie“, „chodia mi fandiť na súťaže“, „chodíme spoločne na výlety“). Dokonca aj navonok negatívne aktivity rodičov („berú mi mobil keď som na ňom príliš veľa“, „nie sú nadšení, keď som moc na telefóne), sú brané s rešpektom („chú ma motivovať iným smerom“).
- ❖ Mladí sú zmierení a **tešia sa slobode (dôvere) zo strany rodičov, ktorú majú pri výbere spôsobov trávenia svojho voľného času**. („veria, že čas trávim dobre“ „už si voľný čas rozdeľujem sama“, „už vedľa, že keď prídu do izby, tak komunikujem s tými istými ľuďmi“).

Podoby spoločne stráveného voľného času s rodičmi

Všetci mladí respondenti hovoria o spoločne strávenom voľnom čase s rodičmi. Minimálne v podobe „nedeľného spoločného stolovania“.

Žiadny z opýtaných sa nevyjadril negatívne alebo nespokojne s časom, ktorí trávajú spoločne v rodinnom kruhu alebo o nejakom nútení sa do takýchto aktivít. Bez ohľadu na vek či pohlavie je tento voľný čas popisovaný ako príjemný, dokonca aj zábavný. Mladí oceňujú pozornosť svojich rodičov, nepovažujú ju ani za rušivú; majú radi spoločnosť svojich blízkych („mnohokrát je dobré si pokecať“).

- ❖ Najčastejšou podobou spoločne stráveného voľného času s rodičmi je stolovanie (či už v bežný deň večer, alebo cez víkendy, najmä v nedeľu obed).
- ❖ Čo do početnosti nasledujú spoločné aktivity cez víkend ako rodinné návštevy; domáce práce – v dome, na záhrade; spoločné nákupy; spoločné výlety do prírody, prechádzky a pod.
- ❖ V rozprávaní mladých sa ešte pomerne často objavuje aj hranie spoločenských hier v rodinnom kruhu (nielen s rodičmi, ale aj súrodencami).
- ❖ Jednotlivo sa tiež objavili spoločné skladanie pc, pomoc pri prestavbe domu, spoločné cestovanie domov z mesta (s mamou vo vlaku „pokecáme“).

CITÁTY K TÉME

Určite sa zaujímajú. Možno nevedia o všetkom, ale zaujímajú. Áno, máme aj spolu rôzne rodinné aktivity – športy, hranie sa spoločenských hier. (Daniel, 17 rokov)

Vôbec sa o to nezaujímajú. Je im to absolútne jedno. Ale snažíme sa ho tráviť spolu napríklad, že v nedeľu som vždy o tej 12tej doma, spolu obedujeme, rozprávame sa, alebo chodíme spolu von. Máme dobrý vzťah, ale asi veria, že ten čas trávim dobre, tak sa ma nejak nevyptávajú, že kam chodím a tak. (Eva, 19 rokov)

Ja by som povedal, že ani veľmi nie, lebo ide o to, že oni mi veria. Čiže keď po škole neprídem hneď prvým vlakom domov, ale prídem večer, mama sa ma aj spýta, kde som bol, ale nejako to potom „nerozpítáva“, proste jej poviem, kde som bol, potom už sa veľmi nepýtajú. Ale čas s rodičmi trávime spolu, to určite. Ja si myslím, že s rodičmi trávim, na dnešné pomery, na pomery mojich rovesníkov a dnešných detí, dosť veľa času. Už z toho dôvodu, že tatko je doma a máme teda aj čas si zahrať šach a robiť všeličo možné. Proste, trávim s nimi dosť času. (Ivan, 18 rokov)

Áno a v minulosti, keď som bola menšia, ma viedli tak, že „najskôr škola potom zábava.“, Teraz už aj sama viem, čo je pre mňa dobré a už si voľný čas rozdeľujem sama. Tak, aby som stihla aj kamarátov, aj školu, aj rodinu... Myslím, že mojím rodičom na mne záleží, od malička ma vychovávajú, chcú aby zo mňa niečo bolo a chcú proste vedieť, kde som, s kým som, čo robím. Majú starosť, keďže som jedináčik. (Hana, 18 rokov)

Spoločne trávim s rodičmi a súrodencami aj voľný čas. Napríklad vždy keď idem z Bratislavy sám domov vlakom, vždy zavolám mame, či náhodou nejde na ten istý vlak, že si aspoň v tom vlaku „pokekáme“, podobne aj doma, keď otec príde z práce, sadneme si k nemu, „pokekáme“ pri stole kým večeria a tak sa snažíme spolu tráviť čas. (Ján, 18 rokov)

Asi nie. Myslím, že sa nezaujímajú. Vždy sa spýtajú, ale že by im na tom nejako záležalo, to nie. Ale zase často trávime spolu voľný čas, väčšinou v nedeľu, to v podstate celý deň a to takým spôsobom, že ideme na nejaký výlet, máme rodinný obed a podobne. Pre mňa je to super strávený čas. (Jana, 18 rokov)

V poslednom čase áno, ale predtým sa o to nezaujímal. Zaujímajú sa asi posledné dva roky, chceli vedieť čo robím a chceli sa chodiť na mňa viacej pozerať, na hádzanú. Niekedy trávime voľný čas spolu, ale väčšinu voľného času nie. (Hugo, 18 rokov)

Áno, zaujíma ich s kým chodím vonku, ako chodím, ako dlho budem, berú mi mobil keď som na ňom dlho, takže chcú obmedziť ten čas strávený na sociálnych sieťach, pretože naozaj vedia, že to nie je dobré a snažia sa nám dať čo najviac motivácií ako stráviť ten čas nejako zmysluplnejšie, nech nerobíme len stále to isté. ... trávim aj s rodičmi čas: iba tak, buď rozhovormi alebo spoločnou večerou/obedom. Je to mnohokrát veľmi dobré s tými rodičmi pokecať. (Katka, 15 rokov)

Určite! Každý deň spolu večeríme, obedujeme, ak sa dá, ak nie je mamina v robote a každú sobotu alebo každý víkend sa snažíme ísť niekde do prírody, záleží aké je ročné obdobie a počasie. A ak nie, tak aspoň ísť niekde na výlet do Žiliny alebo ak nie, tak doma pri telke alebo zahráme si nejakú spoločenskú hru. A snažia sa aj obmedziť ten čas na tom mobile. (Mirka, 15 rokov)

Určite. Prídu sa popozerať čo robím, a keď som až príliš na internete, vyženú ma niečo urobiť. (Robo, 16 rokov)

Áno, moji rodičia sa zaujímajú a sú radi že ho trávim tak ako ho trávim. Aj ma v tom podporujú. Lebo chcú, aby som v živote aj niečo dokázala a pretože ma majú radi. No málokedy ho trávime spolu, pretože psikom sa nevenujú tak ako ja. Boja sa ich, no nie že boja, ale majú pred nimi rešpekt. ... Tak spolu trávime hlavne večery, keď sme spolu doma. Mám mladšiu sestru, takže hrávame spoločenské hry. (Petra, 15 rokov)

5. IDEÁLNY SPÔSOB TRÁVENIA ČASU

Mladí majú rozmanité predstavy o tom, ako by chceli ideálne tráviť svoj voľný čas. Jednoznačne však v rámci nich dominuje cestovanie a vrstovníci (priatelia, kamaráti).

- ❖ **Cestovanie** sa objavilo v dvoch tretinách predstáv, ako ideálne tráviť voľný čas. Cestovanie vo všeobecnosti – bez bližšej špecifikácie (napr. „po svete“), ako aj v podobe poznávanie cudziny (inej kultúry, zaujímavostí a pod.). Niektorí z respondentov vedeli pomenovať aj špecifický účel – „po hudobných festivaloch“, „relax pri mori“, „záujem o históriu“ a pod.
- ❖ Tretina respondentov spontánne spomenula, že svoj voľný čas najradšej trávili **v spoločnosti svojich kamarátov, priateľov**, ktorých majú teraz. (či už vyššie spomenutým cestovaním, alebo rovnakými aktivitami, záujmami, ktoré ich spájajú – napr. lezectvo, hory, hudba a pod.)
- ❖ Podobne približne tretina mladých by svoj voľný čas rada trávila **v prírode** – v podobe túry po horách, stanovačky, lezenia, život so psami v prírode a pod.
- ❖ Viackrát bolo spomenuté **športovanie** vo voľnom čase. V konkrétnej podobe ako bicykel, korčuľovanie, lyžovanie atď.
- ❖ Viacerí mladí (v mladšom veku) nevedeli svoju predstavu o prostredí zhmotniť, ale hovorili o túžbe „spoznať nových ľudí“, „ísť von medzi ľuďmi“, „stretávať ľudí“, „niečo zažiť“.

Jednotlivo sa ďalej ako ideál trávenia voľného času objavilo:

- „prečítať si veľa vecí“,
- „vidieť veľa filmov“,
- „vidieť seriály zaujímavé – lebo všetky som už videl“,
- učenie sa cudzích jazykov,
- „ľahnúť si a počúvať hudbu“,
- „robiť niečo prospešné pre mesto – napr. dobrovoľníctvo, upratovanie“,
- fotografovanie.

Dvaja z respondentov považujú za dôležitú súčasť ideálne tráveného voľného času **zábavu resp. robiť to, „čo mi je príjemné, čo ma baví“.**

Dve z najmladších respondentiek (15 resp. 16 rokov) vyjadrili svoju absolútnu spokojnosť s aktuálnym stavom – teda využívaním svojho voľného času (tréning mažoretiek a výcvik psov)

CITÁTY K TÉME

Keby to nezáležalo od peňazí, tak určite by som chcel poznávať nové krajiny. Tak určite by som chcel veľa vecí prečítať a vidieť veľa filmov. (Daniel, 17 rokov)

Využil by som ho hlavne na to, čo ma baví. Cestovanie, spoznávanie nových ľudí, pri tom sa zabávať. Taktiež sa naučiť niečo, čo si myslím že mi prinesie niečo do budúcnosti. A využiť ho možno všeobecne na vývin fyzického aj mentálneho vylepšenia. (Fero, 19 rokov)

Tak by som viacej cestovala. A asi sa aj viacej učila jazyky, čo ma niekedy celkom baví, ale potrebujem byť na to aj oddýchnutá. A tiež by som viac robila športy. (Bea, 19 rokov)

Najskôr by som si ráno zacvičil, nejaké to posilňovanie, potom by som pozeral nejaké videá a trošku by som si aj zahral. Hádzaná by tam bola tiež, ale nie až v takom množstve. Za základ ideálne stráveného voľného času považujem dobrú partiu. (Hugo, 18 rokov)

Asi by som išiel s nejakými najlepšimi kamarátmi do prírody. Možno by sme aj vycestovali mimo republiku, vzali by sme kamery a dali by sme si také „prežitie malé“ so stanmi, niekde pri rieke, nejaká tá rybačka, oheň a tak. (Ivan, 18 rokov)

Bolo by to cestovanie, spoznávanie nových kultúr, nových ľudí a zaujímavosti po svete a to s najlepšou kamarátkou. Napríklad India má zaujímavú kultúru, ale aj celá Európa, Južná Amerika, Kanada. (Hana, 18 rokov)

Ideálne by to bolo s kamarátmi, lebo rodinu máš celý život pri sebe, ale kamarátov celý život spoznávaš, a preto by som si ich zobral na nejaké miesto, napríklad do hôr. ... Mňa to tam s nimi bavilo, človek sa nikdy nenudil, pre mňa sú kamaráti to najlepšie čo môže byť, chcel by som s nimi stráviť čo najviac času. (Ján, 18 rokov)

Robil by som to, čo ma baví – učil sa. Potom trávil čas so svojou partiou, s tými, s ktorými chodím liezť. Na celý deň sa vyberieme na skalu, tam sa zložíme, polezieme, pokecáme, pofilozofujeme a tak nás to naplňa. (Karol, 17 rokov)

V príjemnom prostredí. Je mi jedno, či to je vonku na ulici, doma, kľudne aj v škole, len nech tam sú správni ľudia, aby sme sa zabávali. Môžeme robiť aj zmysluplné veci, ktoré formujú osobnosť a nadobudnuté poznatky sa môžu v budúcnosti zísť, ale najmä teda zábava. (Laco, 18 rokov)

Rozhodne na vonku s nejakými ľuďmi, s ktorými by som sa dokázal normálne baviť. Ja neviem napríklad florball alebo nejaké športy, niekde si sadnúť pekne a porozprávať sa, zažiť alebo tak. Alebo napríklad na nejakej chate, nejaká stanovačka alebo tak nejak. (Maťo, 15 rokov)

Určite nejako prospešne, lepšie k životnému prostrediu a zlepšeniu nášho mesta. No hlavne tie dobrovoľnícke, aj to upratovanie a všetko čo by proste pomohlo nášmu mestu a zlepšeniu sa, aby toto mesto bolo čoraz rok a rok krajšie a aby tu bolo čoraz viac teenagerov, aby nemuseli utekať na intráky a tráviť čas mimo mesta. Určite niekde, kde je dobrá nálada, veľa milých a šikovných teenagerov, museli by to byť teda nejaké priestory a nejaká dobrá aktivita, ktorú by sme si mohli vymyslieť alebo ten vedúci. (Mirka, 15 rokov)

S hudbou a s mojimi priateľmi, ktorých mám rád. Tiež rád cestujem, chcel by som cestovať po festivaloch. Alebo relaxovať na pláži pri mori. (Robo, 16 rokov)

Presne tak ako ho trávim teraz. Život so psami. Možno fotografovanie ktoré ma zaujíma stále viac a viac. A asi aj cestovanie. (Petra, 15 rokov)

6. PREDSTAVY O POMOCI MIESTNEJ SAMOSPRÁVY A ŠTÁTU PRI TRÁVENÍ VOĽNÉHO ČASU

Predstavy o pomoci zo strany samosprávy

Predstavy mladých o tom, ako by im **mohla pomôcť samospráva pri trávení voľného času v ich lokalite**, majú spoločného menovateľa, a to **chýbajúci priestor (v prenesenom aj skutočnom zmysle slova)**. Mladí v rozhovoroch dokázali veľmi jasne a presne pomenovať čo im v lokalite, v ktorej žijú chýba a aj to, čo by mohlo pomôcť, aby bol tento deficit odstránený.

- ❖ Najčastejšie skloňovaným nedostatkom sú **neexistujúce fyzické priestory pre mladých na trávenie voľného času** v obci, meste, kde žijú. Mladí hovoria o tom, že sa nemajú kde stretávať – bez ohľadu na to, či ide o menšiu obec alebo mesto.
- ❖ Mladí navrhujú zriadenie akýchsi **komunitných centier** pre mládež, voľne / bezplatne prístupných pre teenagerov, kde by mohli spoločne tráviť čas hrami či posedením pri čaji, nealku.
- ❖ Často navrhovanou podobou želaných priestorov pre mladých sú **aj workoutové ihriská, ihriská pre staršiu mládež, modernejšie ihriská** vôbec, kde by si mohli zašportovať, posilňovať.
- ❖ Okrem fyzických priestorov by mladí privítali zo strany samospráv **aj širšiu ponuku záujmových činností** (napr. športové krúžky), alebo aspoň väčšiu propagáciu tých existujúcich.

- ❖ Mladí tiež poukazujú na nedostatočnú rekreačnú infraštruktúru v prostredí, v ktorom žijú: „zanedbaný park“, „niet si kam vyjsť“, „chýbajú cyklocesty“, „nie je ani park pre psov“a pod.

Jednotlivo sa v návrhoch mladých objavilo:

- poznávacie programy pre mladých: spoznávanie vlastného mesta, prípadne partnerského mesta;
- organizácia podujatí (eventov, akcií) zameraných na mladých;
- organizácia súťaží na zveladenie mesta, obce (ako zbieranie námetov, nápadov čo by sa dalo urobiť pre mladých);
- návrh na ustanovenie mládežníckeho parlamentu, ako obmeny mestského zastupiteľstva;
- finančné príspevky pre existujúce združenia, organizácie venujúce sa mládeži.

PREDSTAVY O POMOCI MIESTNEJ SAMOSPRÁVY A ŠTÁTU PRI TRÁVENÍ VOĽNÉHO ČASU - POKRAČOVANIE

Predstavy o pomoci zo strany štátu

Predstavy mladých o tom, ako by im **mohol pomôcť štát pri trávení voľného času**, sú o niečo vágnejšie než v prípade samosprávy. Štát sa javí mladým ako vzdialená inštitúcia. Avšak mladí, ktorí vedeli popísať svoju predstavu, mali „kompetentné“ návrhy.

- ❖ Päťina mladých navrhuje **zjednodušenie vzdelávania**: v podobe „vypustenia teoretických predmetov“, „vypustenia predmetov, ktoré v praxi nevyužijete“, „skrátienia vyučovania, aby sme mali viac voľného času“.
- ❖ Finančná podpora združení, organizácií, ktoré rozvíjajú, organizujú voľnočasové aktivity mladých.
- ❖ Organizácia akcií, eventov, podujatí (či už pravidelných alebo jednorazových) zameraných na mladých.

Jednotlivo sa v návrhoch mladých objavilo:

- galérie a múzeá zadarmo pre mladých;
- otvorené knižnice v nedeľu;
- väčšia ponuka výmenných pobytov pre mladých;
- odmena za reprezentáciu v súťaži;
- dobrovoľníctvo: ponuky pre mladých
- osвета k užívaniu internetu pre deti a menších

To, že pomoc zo strany štátu je pre niektorých mladých **príliš vzdialená**, svedčí jedna z výpovedí:

„No asi mi štát ani mesto nepomôže. Som ako taká kvapka v mori, im je to ukradnuté, čo ja môžem robiť alebo čo robím, čo chcem. Lebo nie som v živote dôležitý. Vôbec pre všetkých, proste ja som len akokeby pešiak na šachovnici. Štát podľa mňa vám nejako nepomôže, ešte sa vás snaží viac obrať o to, čo máte. A keď už od vás niečo chcú, tak vám za to nezaplatia, iba poďakujú a nechajú vás tak.“ (Maťo, 15 rokov)

CITÁTY K TÉME

Najlepšie by bolo, keby sa začalo ponúkať viac výmenných pobytov pre mladých študentov. Táto skúsenosť je pre nich veľmi pozitívna. Prináša veľa nových skúseností, čo je dôležité pre vývoj toho človeka. (Fero, 19 rokov)

Dobrovoľníctvo. Mesto alebo obec by mohlo urobiť jednoduchšie proces prihlásenia sa na dobrovoľníctvo alebo aj konkrétne možnosti prístupnejšie. (Bea, 19 rokov)

Viem si predstaviť aj to, keby boli všetky galérie a múzeá zadarmo. Bola by som tam častejšie. A možno by som ešte, ale to je taký úplný detail a je to celkom nereálne, keby boli knižnice otvorené aj v nedeľu, lebo dosť často potrebujem ísť do knižnice a nemám čas tam ísť, a tá nedeľa by mi dosť pomohla, ale vždy je to zatvorené. (Eva, 19 rokov)

Ja si myslím, že bola by treba celkovo taká osвета pre tie deti a tých menších, že ako tráviť voľný čas, aby si to uvedomovali, lebo všimam si, že čoraz viac detí je na tabletoch a telefónoch, a ako keby tí rodičia ich v tom aj podporujú a nevysvetlia, že to pre nich nič nedá a je to strata času. Podľa mňa takáto osвета v tomto by bola vhodná. Nejaké príklady zo života, napríklad kopec ľudí tak skončilo, bez práce, že stále boli na tablete a tak. (Eva, 19 rokov)

Jak si to predstavujem, tak chcelo by to hlavne asi nejaké modernejšie ihriská v okolí toho kde bývam napríklad, alebo pri školách lepšie vybavenie tej školy. Výpomoc so vzdelávacím programom, že by sa dal upraviť a ten voľný čas by sa dal dať aj k tomu, lebo v škole má veľa ľudí predmety, ktoré sú mu teoreticky zbytočné a, že by sa to dalo nejak zmeniť, aby mal človek viacej toho voľného času a vedel ho nejak využiť. (Gabo, 19 rokov)

Ja si myslím, že tá hokejová plocha, ktorá má v Malackách byť, by bola dobrá vec, lebo by sme mohli korčuľovať skoro každý deň a využiť to aj v doplnkovej príprave na hádzanú. Ďalšie veci už neviem... možno by mohol štát skrátiť trochu vyučovanie, alebo pozmeniť rozvrhy, aby bolo menej vyučovania. (Hugo, 18 rokov)

Tým, že sme už zvyknutí na sociálne siete, ľudia mnoho vecí považujú za samozrejmosť, ale chýbajú miesta, kam by mohli mladí ľudia chodiť, nielen ako tu máme Dante, niečo také, kam by chodili aj viacerí, možno aj starí kamaráti, kde by mali možnosť „pokecať“ a podobne. To vnímam tu v obci ako problém, že tu nič také nie je a bolo by dobré, ak by to vzniklo.... Mohlo by v obci vzniknúť nejaké centrum alebo miesto, kde by sa mohli mladí stretávať, ale takým spôsobom, že by si to aj vážili, že niečo také majú a ozaj by to aj využívali vo svoj prospech. Určite je rozdiel v tom, ako trávim voľný čas tu v obci a v Bratislave. Tam mám spolužiakov a aj je tam kam ísť, a keď už niekam chcem ísť, idem za kamarátmi z Bratislavy miesto toho, aby som sa držala tu v obci. Lebo tu idem buď ku kamarátke, alebo ona ku mne, alebo spolu von, ale to je tak všetko. (Hana, 18 rokov)

(Štát) Ten môže organizovať tie akcie, nejak kvantitatívne, vo veľkom merítku. Celoslovenské, kľudne aj medzinárodné akcie. Môže tiež poskytovať prostriedky práve mládežníckym organizáciám a obciam, aby sa mohli produkovať akcie pre mládež, aby sa mládeži venovalo a nejak ju formovalo. (Laco, 18 rokov)

V našej dedine nie je proste veľa miest na zabávanie sa. Mnohé takéto miesta sú proste len dedinské „šenky“. V našej dedine viem len o jednom, v ktorom je aspoň biliardový stôl. Bolo by dobré, keby sa spravilo nejaké miesto, kde by boli rôzne hry, napr. biliard, stolný futbal a podobne, myslím, že obci by to pomohlo a ľudia by mali kam chodiť. V Bratislave „do mesta“ zas až tak nechodím, ale čo vnímam ako problém je, že v Bratislave je až príliš veľa nákupných centier. Aj keď je to síce veľmi veľké mesto, tie centrá sú blízko pri sebe a je ich zbytočne veľa. Zdá sa mi, že zbytočne sa do toho vrážajú peniaze, ktoré by sa mohli rozdeliť a investovať inde a lepšie, napr. do rôznych sociálnych skupín a podobne. (Ján, 18 rokov)

CITÁTY K TÉME

Určite sú inšpiráciou pre trávenie voľného času „eventy“, ktoré sú v mestách, napríklad Beh farieb, alebo Biela noc a tak, tie „eventy“ veľmi ovplyvňujú ako sa človek postaví k tomu voľnému času, ako ho strávi. Čiže myslím si, že keby toho bolo ešte viac a možno aj z iných spektier, tak by ľudia trávili ešte efektívnejšie svoj voľný čas, ako teraz. Myslím, že v tom je nedostatok. Ono je tých „eventov“ je aj dosť, ale myslím, že nie sú dosť rôznorodé, myslím, že sú si strašne podobné. Trávenie voľného času na dedine je určite lacnejšie ako v meste. Keď chceš ísť v Bratislave do kina, alebo tak, tak minieš omnoho viac peňazí, ale zase nevidím nejaké veľké negatíva trávenia voľného času na dedine. V podstate venuješ sa športovým aktivitám, si s priateľmi a tak podobne, tiež sa dá niečo vymyslieť, aj keď je toho menej ako v Bratislave, tam máš oveľa viac tých možností. (Jana, 18 rokov)

Do istej miery by bolo lepšie, keby bolo otvorených viac združení, ktoré by boli určené pre vyššiu vekovú kategóriu, pre takých už starších teenagerov, keby boli také viac-menej komunity, ktoré by združovali takýchto ľudí a keby existovali aj určité dotácie na tieto komunity. Lebo dnes aj keď si v rôznych centrách, tak aj tak je to všetko o tom, že si platiš všetko sám. Teda aspoň ja to tak poznám. Ja si myslím, že pre takých mladších do tých 15 rokov je takýchto centier viacej, ale pre takýchto starších už je toho menej a fakt to zachádza do toho, že si musíš všetko väčšinou platiť. (Jana, 18 rokov)

Upraviť školský systém. Nie som zástancom toho, ako sa u nás vzdeláva. Som za to, aby sme skúšali, čo nás baví, nie učili sa niečo, čo v živote nevyužijeme. A potom veci ako sú Erasmus, umožniť ľuďom posúvať sa za hranice, cestovať do sveta. (Karol, 17 rokov)

Obec by musela poskytnúť aktivity, ktoré by sme mohli robiť. Alebo aj akcie. Alebo aspoň nápady, kam chodiť a čo robiť. Spraviť priestor, kde môžu mladí spoločne tráviť čas. Možno poskytnúť nejakú herňu, kam môžu chodiť, môžu sa doučovať, zahrať si biliard, šípky. Miesto, kde mladí budú chcieť byť a tráviť tam svoj čas. (Laco, 18 rokov)

Neviem, myslím, že štát mi moc nepomôže. Neviem si to moc predstaviť. Skôr si myslím že obec alebo mesto by vedeli pomôcť. Daním možnosti ako tráviť voľný čas. Tiež viac rozvinúť krúžky a záujmové aktivity. (Mišo, 18 rokov)

... A je to také, že je tu málo zelene a málo takých nejakých rekreačných prostredí na rekreačné činnosti. Park je zanedbaný. A celkovo je tu málo miest, kde sa dá takto využívať voľný čas. ... alebo nejakú skupinu ľudí, ktorí sa snažia nejak zabojsovať za tieto nové možnosti pre mládež, nech stále mládež neupadá do takého stereotypu a nech to nie je generácia nejakých feťákov a alkoholikov. (Katka, 15 rokov)

Ja by som v našom meste uvítala park pre psov a neviem, čo možno nejaké súťaže alebo zveľadovanie nášho mesta, aby sa tu dalo robiť viac vecí, ktoré by ma neskôr zaujali a mohla by som aj s tými vecami tráviť ďalší voľný čas. No veľký psí park, do ktorého by ako v amerických filmoch kam by človek prišiel, pustil psa a spoznal nových ľudí. Psy by sa vyvetrali, vyvenčili. Človek tak rovnako. A upevňoval by svoj vzťah so psom rovnako ako aj s ľuďmi ktorých stretne na prechádzke. (Petra, 15 rokov)

Neviem mesto, asi nijako. Moji rodičia sa dosť o mňa boja, hlavne aby som nechodila po tme vonku. Hm, možno keby organizácie majú nejaký program, tak by ma aj rodičia nechávali dlhšie vonku. Aj keď som vonku s trénerkami, tak sa rodičia neboja, lebo je tam niekto známy dospelý. (Soňa, 16 rokov)

PRÍLOHA

ANONYMIZOVANÝ ZOZNAM RESPONDENTOV

	meno	vek	stupeň navštevovanej školy	miesto bývania
1.	Daniel	17	študent SŠ	mesto
2.	Edo	18	študent SŠ	vidiek
3.	Fero	19	študent SŠ	mesto
4.	Bea	19	študent VŠ	mesto
5.	Eva	19	študent VŠ	mesto
6.	Gabo	19	študent SŠ	vidiek
7.	Hugo	18	študent SŠ	mesto
8.	Ivan	18	študent SŠ	vidiek
9.	Hana	18	študent SŠ	vidiek
10.	Ján	18	študent SŠ	vidiek
11.	Jana	18	študent SŠ	vidiek
12.	Karol	17	študent SŠ	vidiek
13.	Laco	18	študent SŠ	vidiek
14.	Mišo	18	študent SŠ	vidiek
15.	Maťo	15	študent SŠ	mesto
16.	Katka	15	študent ZŠ	mesto
17.	Mirka	15	študent ZŠ	mesto
18.	Robo	16	študent SŠ	mesto
19.	Petra	15	študent ZŠ	mesto
20.	Soňa	16	študent SŠ	mesto